

A romániai magyar iskolahálózat szerkezete

A 2019/2020-as tanévben Románia 929 iskolájában (oktatási helyszínén) működött magyar tannyelvű osztály, ezekben mintegy 119 ezer diák tanult. A magyar nyelven tanulók aránya a közoktatásban 4,9%-os, jelentősen alulreprezentáltak az elméleti, a szakközépiskolai és a posztliceumi képzésben. A magyar nyelvű középfokú oktatás (alapvetően a szakképzés) leginkább a nagyobb magyar lakossággal rendelkező megyékbe koncentrálódik.

A magyar oktatási hálózat jelentősen fragmentált, magyar nyelvű képzés még a 200-300 magyar lakossal rendelkező településeken is gyakori. Ez azt is jelenti, hogy a magyarul tanuló diákok a kisebb méretű iskolákban felülreprezentáltak, illetve elterjedt a szimultán (összevont osztályokban történő) oktatás.

A magyar oktatási kínálatban számos terület hiányos, legalábbis az országos választékhoz képest. A magyarul tanulók alulreprezentáltak a filológia, de részben a matematika–informatika és társadalomtudományi képzésben (elméleti líceumok), a testnevelési osztályokban (hivatási képzés), a mechanika, élelmiszeripar, környezetvédelem, közgazdaságtan szakokon (szaklíceumok), illetve az egészségügyi asszisztensi, ápolói (posztliceumi) képzésben.

A magyar nyelven tanuló diákok mintegy kétharmada (65,7%-a) kizárólag magyar nyelvű osztályokkal rendelkező iskolákba jár, a vegyes tannyelvű iskolákba járók aránya Szilágy, Beszterce-Naszód, Maros, Brassó és Szatmár megyékben kiemelkedő.

1. Oktatási szintek, képzési formák

Az intézmények és diákok megoszlását először a **közoktatási szintek** szerint tekintjük át (módszertani leírások az elemzés végén). Romániában a 2019/2020-as tanévben 9814 oktatási helyszínén 2,4 millió diák tanult a közoktatásban elemi, általános, középiskolai, szakiskolai és posztliceumi szinten (az óvodákkal nem számolva).¹ **Magyar tannyelvű képzés 929 oktatási helyszín keretében zajlott, összesen 119 ezer tanulóval. A romániai iskolák mintegy 9,5%-ában van magyar nyelvű képzés, a magyar nyelven tanulók aránya a közoktatásban 4,9%-os.** A magyarul tanulók aránya az elemi és általános szintű képzésben 5,5%-os, líceumi szinten viszont már jelentősen alulreprezentáltak, arányuk csupán 3,8% (a hivatási képzésben 7,5; az elméleti profilt végzők esetében 3,9; szaklíceumi szinten pedig csupán 2,9%-os). A hároméves szakiskolai képzésben kiemelkedőnek tekinthető a magyar nyelven tanulók aránya (6,2%-os), a posztliceumi képzésben viszont csupán 1150-en tanultak magyarul (1,3%).

A 2011-es népszámlálás szerint a 6–18 éves lakosság körében a magyar etnikumúak aránya 5,8%-os volt.²

¹ Az adatok forrását az Oktatási Minisztériumtól igényelt, a beiskolázási számokat valós időben követő SIIIR-adatbázis képezi. A későbbiekben erre SIIIR2019-ként hivatkozunk, a minisztériumi kimentés időpontja: 2019. 10. 31. A SIIIR-rövidítés jelentése: Sistemul Informatic Integrat al Învățământului din România (a romániai oktatás integrált információs rendszere). Lásd: <https://www.siiir.edu.ro/>. Letöltés dátuma: 2020.12.30.

² A magyar nyelven tanulók számának és arányának változásáról lásd részletesebben korábbi elemzésünket: [Közoktatási helyzetkép: a magyar nyelvű képzésben részt vevők számának és arányának alakulása 1990 és 2017 között](#). Letöltés dátuma: 2021.01.02.

Iskolák és diákok száma az oktatási szint és a képzés nyelve szerint, 2019/2020-as tanév

Oktatási szint	Románia		Magyar tananyelvű képzés		Magyarul tanulók aránya
	Iskola (oktatási helyszín)	Diákok száma	Iskola (oktatási helyszín)	Diákok száma	
Elemi	8 615	898 749	831	49 878	5,5%
Általános	6 248	712 017	507	38 455	5,4%
Elméleti líceum	875	312 557	71	12 326	3,9%
Hivatási (vokacionális)	288	52 799	37	3 952	7,5%
Szaklíceum	832	248 859	59	7 199	2,9%
Szakiskola	845	101 062	61	6 234	6,2%
Posztlíceum	565	89 381	16	1 150	1,3%
Összesen	9 814	2 415 424	929	119 194	4,9%

Forrás: SIIR2019

A magyar nyelvű képzésben alulreprezentáltak a speciális nevelési igényű tanulói osztályok, a diákok 0,7%-a sorolható ide. **Ennél is kisebb arányban jellemző a csökkentett látogatású vagy esti képzési kínálat: a magyarul tanulók 99%-a nappali tagozaton tanul** (az összes romániai diák esetében ez az arány 96%).

A magyar nyelvű képzés jelentősen felülreprezentált a szimultán képzés (összevont osztályok) terén: a tanulók mintegy 11%-a vesz részt ilyen típusú oktatásban. A több osztálycsoport egyidejű jelenlétével zajló osztott képzés leginkább alapfokon jellemző, a magyar elemisek mintegy egyötöde (21%-a, azaz 10 580 tanuló), illetve az általános iskolások 9%-a szimultán oktatásban részesül. Az alacsony létszámú magyar osztályok alapvetően a szóránymegyékben jellemzőek, helyenként az elemisek akár többsége szimultán oktatásban vesz részt (Fehér megye 61%, Beszterce-Naszód 49%, Hunyad és Arad 36%, Máramaros 35%, Temes 33%, Szében 31%).

Az integrált (alapvetően művészeti és testnevelési) képzésben is jelentős a magyar nyelven tanulók aránya (8,9%).

Képzési formák

		Összes diák	%	Magyarul tanulók	%	Magyarul tanulók aránya
Oktatás típusa	Tömegoktatás	2 391 017	99,0%	118 338	99,3%	4,9%
	Speciális	24 407	1,0%	856	0,7%	3,5%
Képzési forma	Nappali	2 318 951	96,0%	118 054	99,0%	5,1%
	Esti	67 554	2,8%	776	0,7%	1,1%
	Csökkentett látogatású	28 919	1,2%	364	0,3%	1,3%
Képzés típusa	Normál	2 248 233	93,1%	101 673	85,3%	4,5%
	Szimultán	129 686	5,4%	14 145	11,9%	10,9%
	Integrált	37 325	1,5%	3 315	2,8%	8,9%
	Kiegészítő	180	0,0%	61	0,1%	33,9%
Összesen		2 415 424	100,0%	119 194	100,0%	4,9%

2. Területi megoszlás, fragmentáltság

A magyar nyelvű oktatási hálózat **területi megoszlása** többnyire a magyar etnikumú iskoláskorú népesség eloszlását követi,³ az oktatási szintek struktúrájában azonban már jelentős eltérések figyelhetők meg. Románia tizenhét megyéje rendelkezik magyar nyelvű képzéssel a közoktatásban, Erdélyen belül Krassó-Szörényben csak óvodai csoportok vannak, Erdélyen kívül Bákó (Gyimesbükk község), illetve Bukarest rendelkezik magyar osztályokkal. Míg elemi és általános iskolai osztályok minden megyében vannak, a középfokú oktatás területileg már jelentősen differenciált.

Elméleti profilú líceumi képzés tizenhat megyében működött a 2019/2020-as tanévben (Bákó kivételével, illetve Szebenben már csak néhány diákkal), továbbá az is megfigyelhető, hogy **a szörványmegyékben (beleértve Kolozst is) viszonylag hangsúlyos az elméleti középiskolai oktatás**. A hivatási, vokacionális képzés már alapvetően a jelentős magyar lakosságú megyékbe koncentrálódik, kivétel Fehér és Temes. **Szaklíceumi szinten még hangsúlyosabb a koncentráció, Hargita megyében található a magyar szakközépiskolások 39%-a, a szörványmegyékben pedig mindössze 5,7%-a**. Lakossági súlyához képest Szatmár és Szilágy megyékben is relatív kis arányt képvisel a magyar szaklíceumi oktatás.

Hasonlóak az eltolódások a szakiskolai képzésben is: a szörvány súlya itt már csak 1,9%, a szakiskolát végző magyar diákok 90%-a Hargita, Maros, Kovászna, Bihar és Szatmár megyébe koncentrálódik. A teljes diáklétszám megoszlásához viszonyítva Kovászna és Szatmár megyében kiemelkedő a magyar szakiskolai képzésben részt vevők súlya.

³ Itt is jelentős eltérések figyelhetők meg, egyes szörványmegyékben jelentősen alulreprezentált a magyar nyelven tanulók aránya az etnikai megoszláshoz viszonyítva. Ezekről lásd korábbi elemzésünket (uo.).

Posztliceumi képzés már kizárólag csak az első hat, jelentős magyar lakosságú megyében van, abszolút többségük (54%) Hargita megyében.

A képzési kínálat eme strukturális adottságai jelentősen meghatározzák a magyar tanulók továbbtanulási lehetőségeit a magyar nyelvű oktatási rendszeren belül.

**Megyék súlya oktatási szintek szerint.
Magyar nyelven tanuló diákok, 2019/2020-as tanév**

Megye	Elemi	Általános	Elméleti líceum	Hivatási	Szak- líceum	Szak- iskola	Poszt- líceum	Össze- sen ↓	Magyar 6–18 év*
Hargita	27,2%	28,2%	21,1%	30,2%	39,2%	31,3%	53,9%	28,2%	24,4%
Maros	18,5%	17,7%	16,8%	20,0%	19,9%	12,1%	15,7%	17,8%	16,6%
Kovácszna	14,8%	15,3%	14,5%	15,3%	15,1%	19,5%	15,6%	15,2%	13,7%
Bihar	11,8%	11,9%	12,4%	9,3%	10,1%	12,4%	1,7%	11,6%	11,5%
Szatmár	10,6%	10,0%	8,9%	9,4%	3,7%	14,3%	8,6%	10,0%	10,0%
Kolozs	5,8%	5,9%	9,8%	7,4%	5,0%	5,2%	4,5%	6,2%	6,4%
Szilágy	4,3%	4,3%	7,4%	2,7%	1,2%	3,2%		4,3%	4,6%
Brassó	1,8%	1,8%	2,8%		2,5%			1,8%	2,4%
Arad	1,4%	1,3%	0,8%		2,2%	0,4%		1,3%	2,2%
Máramaros	0,8%	0,9%	1,8%					0,8%	2,2%
Fehér	0,7%	0,7%	0,9%	4,5%		0,9%		0,8%	1,1%
Temes	0,8%	0,6%	1,0%	1,2%	0,4%			0,7%	1,7%
Beszterce	0,6%	0,6%	0,9%					0,5%	1,1%
Hunyad	0,4%	0,4%	0,5%		0,5%	0,3%		0,4%	0,8%
Bákó	0,2%	0,2%				0,2%		0,2%	0,5%
Bukarest	0,1%	0,1%	0,4%					0,1%	0,1%
Szeben	0,2%	0,1%	0,0%		0,1%			0,1%	0,6%
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	99,8%
Diákok száma	49 878	38 455	12 326	3 952	7 199	6 234	1 150	119 194	-

Forrás: SIIR2019. Kiemelve a 15%-nál nagyobb eltérések a megye átlagos súlyához képest.

** – a magyar etnikumú 6–18 éves populáció a 2011-es népszámláláson*

A 2019/2020-as tanévben 402 közigazgatási egységben, 679 településen volt magyar tannyelvű oktatás. A magyar nyelvű oktatást (is) biztosító iskolák megoszlása a települések típusa szerint egyrészt a magyar népesség eloszlásától (a 6–18 éves magyar lakosság 45%-a élt városon és 55%-a falun a 2011-es népszámlálás szerint), másrészt a különböző oktatási szintek szerkezetétől függ (a középfokú oktatás a városokba koncentrálódik). A magyar tannyelvű képzés oktatási helyszíneinek esetében a város–falú megoszlása 32–68%, a diákok esetében ezek az arányok fordítottak, 62%-uk tanul városon, 38%-uk pedig falusi iskolában. Az országos arányok is hasonlóak, itt valamivel felülreprezentáltak a városi tanulók (69 vs. 31%).

**Iskolák és diákok száma a települések típusa és
a képzés nyelve szerint, 2019/2020-as tanév**

Település típusa	Románia				Magyar tannyelvű képzés				Magyarul tanulók aránya
	Iskolák száma	%	Diákok száma	%	Iskolák száma	%	Diákok száma	%	
Főváros (Bukarest)	339	3,5%	234 556	9,7%	1	0,1%	165	0,1%	0,1%
Nagyváros (100 ezer lakos felett)	951	9,7%	588 737	24,4%	85	9,1%	24 859	20,9%	4,2%
Középváros (20–100 ezer lakos)	1 031	10,5%	532 025	22,0%	99	10,7%	26 883	22,6%	5,1%
Kisváros (20 ezer lakos alatt)	918	9,4%	318 479	13,2%	110	11,8%	21 597	18,1%	6,8%
Község nagyvárosi vonzáskörzetben	510	5,2%	91 195	3,8%	64	6,9%	4 554	3,8%	5,0%
Község (3500 lakos felett)	2 611	26,6%	352 590	14,6%	240	25,8%	20 034	16,8%	5,7%
Község (3500 lakos alatt)	3 454	35,2%	297 842	12,3%	330	35,5%	21 102	17,7%	7,1%
Összesen	9 814	100,0%	2 415 424	100,0%	929	100,0%	119 194	100,0%	4,9%

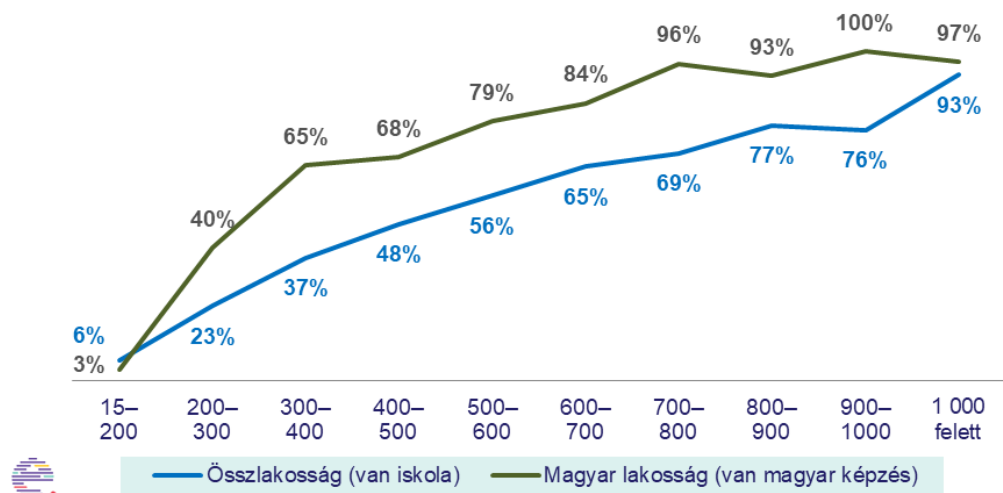
Ennél izgalmasabb – legalábbis az intézményhálózat szempontjából –, hogy mekkora lakosságszámnál fenntartható az oktatás.⁴ Ennek érzékeltetésére a kisebb települések esetében elemezzük, hogy azok közül hányban működik iskola. A közelítés nem tökéletes, mivel a földrajzi távolságokat nem tükrözi élethűen, gyakoriak az összenőtt falvak, települések, ahol nem indokolt mindenikben iskolát működtetni. **Ennek ellenére markánsan kirajzolódik a magyar nyelvű oktatás magasabb fokú fragmentáltsága, ami alapvetően a magyar etnikumú népesség Románián belüli eloszlásával függ össze.**

Az 1000 lakos feletti városokban és falvakban szinte kivétel nélkül van iskola, az összlakosság esetében az ekkora települések 93%-ában. A magyar népesség mérete szerint a felső határ már 600-700 főnél meghúzható, az ennél magasabb magyar lakossággal rendelkező települések 95-97%-ában van magyar tannyelvű képzés. A 800 magyar lakosnál többet számláló települések (ahol 2019/2020-ban nem volt magyar nyelvű képzés) a következők: Szászfenes (CJ), Resicabánya (CS), Kisbács (CJ), Radnótfája (MS), Csíkcsekefalva (HR), Fogaras (BV), Petrilla (HD), Fiafalva (HR) és Detta (TM).

A kisebb lélekszámú települések esetében is nyomon követhető a fragmentáltság, magyar nyelvű képzés még a 200-300 magyar lakossal rendelkező településeken is gyakori (40%-ában van), az összlakosság szintjén az ugyanekkora falvak csupán 23%-ában. A 200 lélekszámnál kisebb településeken már kis eséllyel van iskola.

⁴ A számítás városok és falvak szintjén történik, a 2011-es népszámlálási adatok és a 2019/2020-as tanév beiskolázási számai szerint. A magyar lakosság esetében az etnikumokról nyilatkozó népességet vettük figyelembe.

Oktatási helyszínnel rendelkező települések aránya
a népesség mérete szerint

3. Iskolák mérete

A magyar tannyelvű oktatási helyszínek relatív magas aránya, illetve a magyar oktatás területi eloszlása már önmagában is egyértelműen jelzi, hogy **a magyar nyelven tanuló diákok kisebb méretű iskolákba koncentrálnak**. A magyarul tanulók 30%-a 200 főnél kisebb létszámú iskolákba jár (szemben a romániai diákpuláció 21%-ával), további 29%-uk pedig 200–499 fős intézményekbe (ez országosan 22,5%). A nagyobb iskolákban a magyarul tanulók jelentősen alulreprezentáltak, csupán 16%-uk látogat 800 főnél nagyobb oktatási helyszíneket, szemben az országos 35%-kal. A kizárólag magyar tannyelvű iskolák esetében ezek az eltérések még hangsúlyosabbak.

Iskolák és diákok száma az iskolák mérete és
a képzés nyelve szerint, 2019/2020-as tanév

Iskola mérete	Románia				Magyar tannyelvű képzés				Magyarul tanulók aránya
	Iskolák száma	%	Diákok száma	%	Iskolák száma	%	Diákok száma	%	
<200 diák	6 485	66,1%	503 048	20,8%	607	65,3%	36 172	30,3%	7,2%
200–499 diák	1 732	17,6%	544 451	22,5%	171	18,4%	34 212	28,7%	6,3%
500–799 diák	812	8,3%	515 919	21,4%	103	11,1%	29 689	24,9%	5,8%
800–1099 diák	513	5,2%	473 615	19,6%	34	3,7%	13 640	11,4%	2,9%
>1100 diák	272	2,8%	378 391	15,7%	14	1,5%	5 481	4,6%	1,4%
Összesen	9 814	100,0%	2 415 424	100,0%	929	100,0%	119 194	100,0%	4,9%

Forrás: SIIR2019

4. Középfokú képzési kínálat

A középiskolai, szakiskolai, illetve posztliceumi képzés esetében érdemes részletesebben áttekinteni a magyar nyelven működő profilok és szakok súlyát a teljes romániai intézményrendszeren belül.

Mint az előzőekben már bemutattuk, **az elméleti líceumokban alul-, a hivatási képzésben felül-, a szakközépiskolai oktatásban pedig szintén alulreprezentáltak a magyar nyelven tanulók.** Az elméleti képzés négy profilt foglal magába, a magyar nyelven tanulók aránya a természettudományi osztályokban kiemelkedő (6%-os), a filológián pedig jelentősen alulreprezentált (2,7%). A matematika–informatika és a társadalomtudományi szakok diákjainak 3,5-3,6%-a tanul magyar nyelven.

A hivatási képzésen belül országos szinten legtöbben testnevelési szakra járnak, viszont ez kevésbé népszerű a magyar nyelvű képzésben, a magyar tanulók aránya csupán 1,7%. A vokacionális képzésen belül a magyar diákok szinte fele teológiai osztályokba jár, itt jelentősen felülreprezentáltak a magyarul tanulók aránya (21%). A művészeti osztályokban 7,9%, a pedagógiai képzésben 6,3% a magyar nyelven tanulók aránya, ami átlagon felülinek tekinthető a népességen belüli arányhoz viszonyítva. A hivatási képzéshez tartoznak a katonai líceumok is, amelyek alapvetően matematika–informatika profilú osztályokat jelentenek. Ezekben nincs magyar tagozat.

A szakközépiskolák szintjén összességében jelentősen alulreprezentáltak a magyar tagozatok, a magyar tannyelvű diákok aránya ezen a szinten csupán 2,9%. A népesebb szakok (ágazatok) közül a kereskedelemi (4,6%), a mezőgazdasági (4,5%) és a turisztikai (4,3%) képzésben mondható jónak a magyar tanulók aránya. Jelentősen alulreprezentáltak a magyar nyelvű kínálat (vagy kereslet) a mechanika (1,5%), az élelmiszeripar (2,2%), a környezetvédelem (2,4%) és a közgazdaságtan (2,6%) szakokon. Az erdészeti és médiaprodukciós osztályokban relatív kiemelkedő a magyar nyelvű képzés, viszont ezek kisebb diáklétszámúak, legalábbis országos szinten.

Szakiskolai szinten már kedvezőbb a magyar nyelvű kínálat/kereslet, az összes romániai szakiskolás diák 6,2%-a magyar nyelven tanul. A faipari (18,1%), az elektronika és automatizálás (17,3%), a mezőgazdasági (10%), a kereskedelmi (8,6%), az építészeti (8,1%), illetve az élelmiszeripari (7,1%) osztályokban jelentős a magyar nyelven tanulók súlya. Ezen az oktatási szinten az amúgy legnépszerűbb mechanikai szakokon alulreprezentáltak a magyarok, arányuk csupán 4,3%.

A posztliceális (felsőfokú technikai) oktatásban eltörlődik a magyar tagozatok súlya, ezen a szinten a diákok csupán 1,3%-a jár magyar tannyelvű osztályba. Egyedül a mezőgazdasági képzésben jó az arány, de ez kevesebb mint 100 diákot jelent. A románok körében népszerű egészségügyi képzésen (alapvetően orvosi ápolók, asszisztensek) belül viszont a diákok alig 1,4%-a tanul magyarul (863 diák az 59 907 közül).

Képzési kínálat profilok és szakok szerint – líceumok, 2019/2020-as tanév

Elméleti líceum	Összes diák ↓	%	Magyarul tanulók	%	Magyarul tanulók aránya
Matematika–informatika	97 046	31,0%	3 382	27,4%	3,5%
Filológia	85 255	27,3%	2 323	18,8%	2,7%
Természettudományok	81 174	26,0%	4 855	39,4%	6,0%
Társadalomtudományok	49 082	15,7%	1 766	14,3%	3,6%
Összesen	312 557	100,0%	12 326	100,0%	3,9%

Hivatási (vokacionális)	Összes diák ↓	%	Magyarul tanulók	%	Magyarul tanulók aránya
Sport	17 446	33,0%	303	7,7%	1,7%
Művészet	14 582	27,6%	1 153	29,2%	7,9%
Pedagógia	9 791	18,5%	613	15,5%	6,3%
Teológia	8 821	16,7%	1 883	47,6%	21,3%
Katonai (matematika–informatika)	2 159	4,1%	0	0,0%	0,0%
Összesen	52 799	100,0%	3 952	100,0%	7,5%

Szaklíceum	Összes diák ↓	%	Magyarul tanulók	%	Magyarul tanulók aránya
Közgazdaságtan	47 585	19,1%	1 256	17,4%	2,6%
Mechanika	44 196	17,8%	642	8,9%	1,5%
Turizmus és vendéglátás	36 644	14,7%	1 594	22,1%	4,3%
Elektronika és automatizálás	16 997	6,8%	532	7,4%	3,1%
Villamosság, energetika	15 212	6,1%	465	6,5%	3,1%
Környezetvédelem	13 266	5,3%	312	4,3%	2,4%
Kereskedelem	12 809	5,1%	588	8,2%	4,6%
Mezőgazdaság	12 554	5,0%	565	7,8%	4,5%
Élelmiszeripar	11 148	4,5%	241	3,3%	2,2%
Bőr- és textilipar	7 152	2,9%	65	0,9%	0,9%
Építészet, épületgépészet	7 145	2,9%	137	1,9%	1,9%
Elektromechanika	6 625	2,7%	0	0,0%	0,0%
Szépségápolás	5 296	2,1%	170	2,4%	3,2%
Faipari termékek előállítása	4 659	1,9%	107	1,5%	2,3%
Erdészet	3 369	1,4%	251	3,5%	7,5%
Médiaprodukció	2 055	0,8%	213	3,0%	10,4%
Vegyészet, ipari kémia	1 951	0,8%	29	0,4%	1,5%
Összesen	248 859	100,0%	7 199	100,0%	2,9%

Forrás: SIIR2019. Az „összes diák” csökkenő sorrendjében, csak a legalább 1000 fős szakok.

**Képzési kínálat profilok és szakok szerint – szakiskolák és posztlíceumok,
2019/2020-as tanév**

Szakiskola	Összes diák ↓	%	Magyarul tanulók	%	Magyarul tanulók aránya
Mechanika	38 159	37,8%	1 637	26,3%	4,3%
Turizmus és vendéglátás	19 536	19,3%	1 203	19,3%	6,2%
Bőr- és textilipar	7 051	7,0%	404	6,5%	5,7%
Kereskedelem	4 964	4,9%	427	6,8%	8,6%
Építészeti, épületgépészet	4 892	4,8%	395	6,3%	8,1%
Szépességápolás	4 671	4,6%	259	4,2%	5,5%
Mezőgazdaság	4 577	4,5%	456	7,3%	10,0%
Villamosság, energetika	4 105	4,1%	180	2,9%	4,4%
Élelmiszeripar	4 003	4,0%	283	4,5%	7,1%
Faipari termékek előállítása	3 246	3,2%	588	9,4%	18,1%
Elektromechanika	2 916	2,9%	95	1,5%	3,3%
Elektronika és automatizálás	1 447	1,4%	250	4,0%	17,3%
Összesen	101 062	100,0%	6 234	100,0%	6,2%

Posztlíceum	Összes diák ↓	%	Magyarul tanulók	%	Magyarul tanulók aránya
Egészségügy, gondozás	59 907	67,0%	863	75,0%	1,4%
Szállítás, közlekedés	4 737	5,3%	29	2,5%	0,6%
Informatika	3 389	3,8%	46	4,0%	1,4%
Mechanika	3 229	3,6%		0,0%	0,0%
Turizmus és vendéglátás	2 314	2,6%	40	3,5%	1,7%
Építészeti, épületgépészet	2 124	2,4%		0,0%	0,0%
Villamosság, energetika	1 896	2,1%		0,0%	0,0%
Elektronika és automatizálás	1 763	2,0%		0,0%	0,0%
Közgazdaságtan	1 687	1,9%		0,0%	0,0%
Élelmiszeripar	1 597	1,8%	14	1,2%	0,9%
Mezőgazdaság	1 437	1,6%	89	7,7%	6,2%
Összesen	89 381	100,0%	1 150	100,0%	1,3%

Forrás: SIIR2019. Az „összes diák” csökkenő sorrendjében, csak a legalább 1000 fős szakok.

5. A magyar oktatási hálózat nyelvi szerkezete

Az egyes oktatási helyszínek jogállásuk szerint két csoportra oszthatók: jogi személyiséggel rendelkezők, illetve anélküli, úgynevezett alárendelt iskolák. Ez utóbbiak nem rendelkeznek titkársági, pénzügyi, adminisztratív részlegekkel, nincs vezetőségük (a fölrendelt oktatási helyszín igazgatója által kinevezett pedagógus az alárendelt struktúra koordinátora) és nincs saját költségvetésük. A jogi személyiség meglétének a magasabb diáklétszám a feltétele, alapvetően 300 diák (beleértve az óvodai szintet is) feletti iskolák lehetnek önálló jogi személyek, viszont ez alól számos kivétel van a gyakorlatban.⁵

Az oktatási helyszínek jogállásuk szerint többnyire fele-fele arányban oszlanak meg az iskolák száma szerint, viszont a diákok többsége a jogi személyiséggel rendelkező nagyobb iskolákba koncentrálódik (országos szinten 90%-uk, a magyar tannyelvű képzésben 85%-uk). A magyar nyelvű oktatással is rendelkező helyszínek esetében a jogi személyiségű iskolák átlagos diáklétszáma 194 fő, az alárendelt iskoláké 45 fő (az óvodai szintet itt sem számolva). **A magyar nyelven tanulók felülreprezentáltak az alárendelt struktúrák esetében (arányuk itt 7,5%).**

Iskolák és diákok száma az iskolák jogállása és a képzés nyelve szerint, 2019/2020-as tanév

Jogállás	Románia				Magyar tannyelvű képzés				Magyarul tanulók aránya
	Iskolák száma	%	Diákok száma	%	Iskolák száma	%	Diákok száma	%	
Jogi személyek	5 767	58,8%	2 167 884	89,8%	520	56,0%	100 731	84,5%	4,6%
Alárendeltek	4 047	41,2%	247 540	10,2%	409	44,0%	18 463	15,5%	7,5%
Összesen	9 814	100,0%	2 415 424	100,0%	929	100,0%	119 194	100,0%	4,9%

Forrás: SIIR2019

Mivel egy-egy fölrendelt iskolához több alárendelt helyszín is tartozhat, a magyar iskolahálózat nyelvi szerkezetét az oktatási helyszínek jogállása és a magyar tannyelven tanuló diákok aránya szerint hét csoportba oszthatjuk.

Az elemzés további részében az Erdélystat által 2019-ben végzett Tanügyi barométer adatait használjuk (a kutatásról részletek a módszertani összefoglalóban), ezek a 2018/2019-es tanévre vonatkoznak (925 oktatási helyszín, 120 595 magyar tannyelvű diák).⁶

⁵ Például ha egy közigazgatási egységben nincs megfelelő számú gyereklétszám, vagy ha a szülők a helyi szükségleteket figyelembe véve igénylik az önálló jogi személyiségű iskolát – kivételek vannak a teológiai képzés vagy éppen a szakiskolai duális oktatás esetében.

Lásd a tanügyi törvény erre vonatkozó részeit (19-es cikkely):

https://edu.ro/sites/default/files/fi%C8%99iere/Legislatie/2020/LEN_actualizata_octombrie_2020.pdf.

Letöltés dátuma: 2021.01.08

⁶ Bár a 2018/2019-es és a 2019/2020-as tanév között több magyar oktatási helyszín megszűnt (szám szerint 16), újak is alakultak (szám szerint 20), alapvetően korábbi oktatási helyszínek, intézmények szétválásával. Ennek tudható be, hogy az oktatási helyszínek száma ebben a periódusban 925-ről 929-re nőtt.

A helyszínek 63,5%-ában (587 iskolában) kizárólag magyar nyelvű oktatás zajlik, itt tanul a magyar tannyelvű diákok kétharmada (65,7%-a). A minden szinten magyar tannyelvű oktatási intézmények (föle- és alárendelt oktatási helyszínek együttese) száma 422 volt a 2018/2019-es tanévben, itt tanult a magyar diákok 58%-a. A diákok egyharmada vegyes tannyelvű iskolába jár, ezek túlnyomó többsége a minden szinten vegyes tannyelvű intézmények körébe sorolható.

A magyar nyelvű oktatással is rendelkező helyszínek és a magyarul tanuló diákok megoszlása az iskolák jogállása és nyelvi szerkezete szerint, 2018/2019-es tanév

Jogállás és nyelvi szerkezet	Iskolák száma	%	Diákok száma	%
Magyar tannyelvű intézmény (minden szinten)	422	45,6%	69 897	58,0%
Magyar helyszín, magyar fölérendelt, vegyes intézmény	49	5,3%	5 316	4,4%
Magyar helyszín, vegyes fölérendelt, vegyes intézmény	77	8,3%	2 672	2,2%
Magyar helyszín, román fölérendelt, vegyes intézmény	39	4,2%	1 324	1,1%
Vegyes helyszín, magyar fölérendelt, vegyes intézmény	7	0,8%	396	0,3%
Vegyes tannyelvű intézmény (minden szinten)	310	33,5%	40 324	33,4%
Vegyes helyszín, román fölérendelt, vegyes intézmény	21	2,3%	666	0,6%
Összesen	925	100,0%	120 595	100,0%

Forrás: TB2019

Az intézmények nyelvi szerkezetén túl érdemes megvizsgálni az egyes oktatási helyszínek tannyelvi összetételét, ugyanis a magyarul tanuló diákok aránya a vegyes iskolákban is széles skálán mozog. Miközben a kizárólag magyar tannyelvű oktatási helyszínek a magyar diákpuláció 65,7%-át ölelik fel, további 16,6%-uk olyan iskolákban tanul, ahol a magyar tannyelvű osztályok a diákok többségét képezik. A magyar nyelven tanulók 17,7%-a jár olyan vegyes iskolába, ahol a román (vagy egyéb tannyelvű) diákok vannak többségben.

A magyar nyelvű oktatással is rendelkező helyszínek és a magyarul tanuló diákok megoszlása nyelvi összetétel szerint, 2018/2019-es tanév

Nyelvi összetétel	Iskolák száma	%	Diákok száma	%
Csak magyar	587	63,5%	79 209	65,7%
Dominánsan magyar (>80% magyarul tanul)	30	3,2%	6 908	5,7%
Többségben magyar (>50% magyarul tanul)	63	6,8%	13 080	10,8%
Többségben román (<50% tanul magyarul)	112	12,1%	15 464	12,8%
Dominánsan román (<20% tanul magyarul)	133	14,4%	5 934	4,9%
Összesen	925	100,0%	120 595	100,0%

Forrás: TB2019

Bár az iskolák és a magyar diákok nyelvi összetétel szerinti megoszlása szorosan összefügg a magyar etnikumú népesség eloszlásával, ezek regionális megoszlása szolgáltat néhány érdekességet. **A kizárólag magyar iskolába járó diákok aránya értelemszerűen Székelyföldön a legmagasabb (85%), viszont a szórványrégiókban is jelentősnek tekinthető: Bánságban 77%, Dél-Erdélyben 60%, Észak-Erdélyben 57%.** A szórványmegyék közül csupán Beszterce-Naszódban és Brassóban jár a magyarul tanuló diákok többsége vegyes tannyelvű iskolába. Közép-Erdélyben és Partiumban a magyarul tanuló diákok mintegy fele jár kizárólag magyar iskolákba (48, illetve 49%).

Magyarul tanuló diákok száma és megoszlása az oktatási helyszínek nyelvi összetétele és erdélyi régiók szerint, 2018/2019-es tanév

Nyelvi összetétel	Székelyföld		Közép-Erdély		Partium		Dél-Erdély		Bánság		Észak-Erdély	
	Diák	%	Diák	%	Diák	%	Diák	%	Diák	%	Diák	%
Csak magyar	44 191	85,4%	14 060	48,3%	15 420	49,2%	2 327	60,2%	1 859	77,0%	983	56,6%
Dominánsan magyar	3 192	6,2%	1 030	3,5%	2 627	8,4%	59	1,5%				
Többségben magyar	3 932	7,6%	4 314	14,8%	4 801	15,3%	12	0,3%			21	1,2%
Többségben román	241	0,5%	8 048	27,7%	6 367	20,3%	419	10,8%	299	12,4%	90	5,2%
Dominánsan román	193	0,4%	1 642	5,6%	2 121	6,8%	1 050	27,2%	256	10,6%	642	37,0%
Összesen	51 749	100,0%	29 094	100,0%	31 336	100,0%	3 867	100,0%	2 414	100,0%	1 736	100,0%

Forrás: TB2019, csak erdélyi megyék

Mivel a közép-erdélyi és partiumi régiókban összpontosul a magyar közoktatásban tanuló diákok fele, illetve a lakosság jelentős része interetnikus környezetben él, érdemes részletesebben megvizsgálni az iskolák nyelvi összetételét. Maros megyében a román többségű vegyes iskolák aránya kiemelkedő: a magyarul tanuló diákok több mint egyharmadát érinti (36%). Kolozs megyében ez az arány csupán 25%, a diákok háromnegyede kizárólag magyar tannyelvű vagy magyar többségű iskolákba jár. A partiumi régió belül elsősorban Szatmár, de Szilágy megyében is relatív magas a román többségű vegyes iskolába járó magyarul tanulók aránya (38, illetve 32%), Bihar megyében ez csupán 16%.

Magyarul tanuló diákok száma és megoszlása az oktatási helyszínek nyelvi összetétele és megyék szerint, 2018/2019-es tanév, Közép-Erdély és Partium

Nyelvi összetétel	Maros		Kolozs		Bihar		Szatmár		Szilágy	
	Diák	%	Diák	%	Diák	%	Diák	%	Diák	%
Csak magyar	9 055	41,9%	5 005	66,9%	7 832	56,3%	5 688	46,6%	1 900	36,4%
Dominánsan magyar	784	3,6%	246	3,3%	1 709	12,3%	596	4,9%	322	6,2%
Többségben magyar	3 966	18,4%	348	4,7%	2 124	15,3%	1 344	11,0%	1 333	25,5%
Többségben román	6 972	32,3%	1 076	14,4%	934	6,7%	4 108	33,6%	1 325	25,4%
Dominánsan román	834	3,9%	808	10,8%	1 308	9,4%	474	3,9%	339	6,5%
Összesen	21 611	100,0%	7 483	100,0%	13 907	100,0%	12 210	100,0%	5 219	100,0%

6. Módszertani megjegyzések

Elemzésünkben két adatforrásra támaszkodtunk. A 2019/2020-as tanév beiskolázási számai esetében az Oktatási Minisztériumtól igényelt, a beiskolázási számokat valós időben követő SIIIR-adatbázisra (kimentési időpontja 2019.10.31.), a szövegben erre SIIIR2019-ként hivatkozunk. A SIIIR rövidítés jelentése: Sistemul Informatic Integrat al Învățământului din România (a romániai oktatás integrált információs rendszere).

A másik adatforrás az Erdélystat és a Nemzeti Kisebbségkutató Intézet saját, Tanügyi barométer nevű adatfelvétele (TB2019), amely keretében 2019 tavaszán minden magyar tagozattal rendelkező közoktatási helyszínt lekérdeztünk, összesen 925 iskolát. Akkor a 2018/2019-es tanév beiskolázási számaira kérdeztünk rá, a válaszokat összevettük a korábbi, illetve későbbi SIIIR-adatbázisokkal, jelentős eltérések esetében validáltuk az adatokat az iskolák ismételt megkeresésével.⁷

Az elemzés minden esetben a közoktatásra vonatkozik, viszont nem terjed ki az óvodai szintre. A diákok közé ugyanakkor beszámítottuk a speciális nevelési igényű tanulói osztályokat, az oktatási formák mindenikét, kivéve a „második esély” (a doua șansă) nevű képzési formákat. A figyelembe vett szintek tehát a következők:

⁷ Ezúton is szeretnénk köszönetet mondani válaszadóinknak: iskolai igazgatóknak, aligazgatóknak, tagozatvezetőknek, pedagógusoknak és titkárnőknek. Továbbá, köszönettel tartozunk Kovács Irénkének, az Oktatási Minisztérium kisebbségi oktatásért felelős államtitkárnak, valamint munkatársának, Kovács Zoltán Zsolt-nak a folyamatos szakmai támogatásért; nem utolsósorban pedig Gál Katalin és Kádár Mária munkatársunknak a kutatás szervezésében és az adatok validálásában kifejtett tevékenységükért.

1. Elemi, 0–4. osztály (ISCED 1-es szint)
2. Általános, 5–8. osztály (ISCED 2-es szint)
3. Líceumi oktatás 9–13. osztály (ISCED 3-as szint), beleértve az elméleti, hivatási (vagy hivatásfejlesztő) és szaklíceumi (technológiai) képzést is (ezt követi az érettségi)
4. Szakiskolák (ISCED 3-as szint) – az általános iskolát követő, jellemzően három éves szakképzés (nem jogosít érettségire)
5. Posztliceális iskolák (ISCED 4-es szint) – a középiskolai tanulmányok után végezhető, felsőfokú technikumi szakképzés (érettségi nélkül is be lehet iratkozni), jellemzően két- vagy hároméves oktatási forma

Az elemzés kutatási alapegységét az **oktatási helyszín** képezi, ami megegyezik a romániai közoktatási intézményrendszer szervezési alapegységével (unitate plan). Az oktatási helyszín fogalma lényegében az iskola fogalmának feleltethető meg, annak ellenére, hogy elvételre vannak olyan oktatási helyszínek, amelyek több iskolaépületben működnek, illetve olyan iskolák, amelyekben szervezésileg több oktatási helyszín is működik. Az egyes oktatási helyszínek jogállásuk szerint két csoportra oszthatók: jogi személyiséggel rendelkezők, illetve anélküli, úgynevezett alárendelt iskolák. A jogi személyiséggel rendelkező oktatási helyszín, illetve az alárendeltségébe tartozó oktatási helyszínek összessége alkot egy **oktatási intézményt**.

Közzététel: 2021. január 28.

További információ: Barna Gergő (info@erdelystat.ro).

Korábbi Erdélystat-közlemények és -elemzések, módszertani leírások megtalálhatók a www.erdelystat.ro honlapon.

Előzetes igénylés után közleményeinket, elemzéseinket e-mailen elküldjük Önnek a megjelenés időpontjában. Erre vonatkozó igényét az info@erdelystat.ro e-mail címen jelezheti.